

Notulen –vastgesteld-

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	29 maart 2023
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:

- 5 mw. G. Bakker (VVD), dhr. M. Becker (BBB), dhr. D.J. van den Berg (JA21), mw. L.C.M. Berkvens (D66),
mw. I.A. Bezaan (PVV), mw. A. den Boer (BBB), dhr. J. Boer (VVD), mw. Bouhlef-Lascaris (SP), Statenlid.
R.I. Bwefar (GL), dhr. M. Deen (PVV), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), Statenlid W.J.
Freeman (GL), Statenlid A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mevrouw. I.M. Haas (PvdD), mw.
10 M.C.T. ten Ham (PvdA), dhr. D.G. Heijnen (CDA), mw. M.P. van der Helm-Chandansingh (50PLUS), dhr.
J.P. Hollebeek (PvdD), mw. E.M. Jorna (PvdD), dhr. E.B. Kanik (D66), dhr. A. Karar (PvdA), dhr. M.C.A.
Klein (ChristenUnie), Statenlid R.P.M. Kocken (GL), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Statenlid I. Kostić
(PvdD), dhr. J.D. Kramer (BBB), Statenlid P.J. Laport (GL), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. I.J.M. Mantel
(JA21), dhr. H.S. Mulder (D66), dhr. J. Olthof (PvdA), mw. F. Oulad Hady (PvdA), mw. M.C.G. Poot
15 (VVD), mw. E.A.S. Rommel (VVD), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. G.M. de Sain (BBB), mw. J.M.
Schneemann (Volt), mw. I.D. Sijbenga (BBB), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. H.J.F.X.P. Stulemeijer
(50PLUS), dhr. P.G. Teeuwen (BBB), dhr. K.J. Terwal (VVD), dhr. R. van Tiggelen (PVV), mw. K. Uiterwijk
(JA21), dhr. V.H. Valk (BBB), dhr. G.J. Vendrig (BBB), dhr. C.H. Vonk (PvdA), Statenlid N.M. van der
20 Waart (GL), dhr. T. Wagelaar (PvdA), dhr. M. de Weerd (Volt), Statenlid T.K. van Wijnen (GL), dhr.
B.G.P. de Wit (VVD).

Afwezig: mw. R. Alberts (SP)

Agenda

1. Opening en mededelingen.
2. Beëdiging en installatie leden van Provinciale Staten.
- 3.a. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.
- 3.b. Debat over duiding verkiezingsuitslag.
4. Sluiting

Paginanummer:

- (1)
- (2)
- (7)
- (7)
- (17)

25 *Opening om 20.10*

1. Opening en mededelingen

- 30 De **VOORZITTER**: Een zeer goede avond allemaal. De griffier zei al: ze zijn al braaf, voorzitter. Ik weet niet of u dat in de toekomst ook gaat doen. Meestal moet ik vragen: willen alle Statenleden nu gaan zitten? Maar we zijn natuurlijk al iets later begonnen. Dat komt omdat we een aantal mensen uit de Johan Remkeszaal alsnog naar boven hebben gehaald, omdat hier gewoon plaats is. En dat is misschien wel zo gezellig om ze er allemaal bij te hebben.
- 35 Een bijzonder warm welkom aan alle Statenleden. Natuurlijk ook de nieuwe Statenleden. U wordt vanavond allemaal geïnstalleerd als Statenlid van de provincie Noord-Holland. Natuurlijk familie en vrienden die zijn meegekomen, heel hartelijk welkom. En natuurlijk ook de ambtenaren en de griffie die dit allemaal verzorgd hebben.
- 40 Het waren bijzondere dagen, de afgelopen dagen. Gisteren afscheid genomen. Ik heb de afgelopen twee dagen samen met de griffier en plaatsvervangend griffier bijna 55 Statenleden gesproken in twee dagen. Het was fijn om u allemaal even te zien en te spreken. Niet iedereen,

45 maar ik denk dat van de 55 een kleine 50 is gelukt. Het is fijn om te zien dat iedereen hier met motivatie en betrokken de schouders eronder wil zetten om de provincie Noord-Holland ook de komende vier jaar verder te brengen. Dat is fijn om te horen.

Ik verzoek u natuurlijk om het mobieltje op stil te zetten tijdens de vergadering.

50 U zit allemaal op een plek die is toegewezen. Wen nog niet te veel aan de stoel, want het is nog een tijdelijke indeling. Dat betekent dat het presidium zich in het overleg van de fractievoorzitters op de eerste vergadering op 17 april zal gaan buigen over het definitieve vlekkenplan van de Statenzaal. Maar voorlopig zit u wel zoveel mogelijk bij elkaar.

55 Er is helaas bericht van verhindering ontvangen van mevrouw Alberts van de SP. Zij heeft griep. Zij was gisteren al niet lekker. Het lukt haar echt niet om vandaag hier te zijn. Normaal gesproken meld ik het niet, maar ik vind het toch belangrijk om vandaag wel te melden dat ze echt griep heeft en hier niet kan zijn. Zij zal op een later moment worden beëdigd. Dat was agendapunt 1. En dat waren ook de mededelingen.

60 **2. Beëdiging en installatie leden van Provinciale Staten.**

De **VOORZITTER**: Dan ben ik al bij agendapunt 2 en dat is de beëdiging van de leden van Provinciale Staten. Gisteren hebben de Provinciale Staten in de oude samenstelling besloten om de 55 nieuwbenoemde Statenleden als lid van Provinciale Staten toe te staan, of toe te laten, 65 moet ik zeggen. Mevrouw Alberts zal dus in de eerstvolgende Statenvergadering worden beëdigd en geïnstalleerd. En ik stel u daarom thans in de gelegenheid om conform artikel 14 van de Provinciewet de eed of de verklaring en belofte in mijn handen te gaan afleggen. Ik wil u allemaal gaan verzoeken te gaan staan en dan zal ik u vertellen hoe ik dat ga doen.

70 Ik zal straks uw namen opnoemen zoals u zich op maandag 27 maart bij de griffie heeft ingeschreven. Dat zal ik doen in alfabetische volgorde. De persoon waarvan ik de naam noem, wordt verzocht mij te antwoorden vanaf uw plek in de Statenbankjes. Indien u de eed wenst af te leggen, verzoek ik u onder het opsteken van de voorste twee aaneengesloten vingers van de rechterhand op deze wijze: Dit is 'twee bier in de kroeg', maar op deze wijze, met de woorden 75 'Zo waarlijk helpe mij God Almachtig'. En indien u de verklaring en belofte wenst af te leggen, verzoek ik u uit te spreken de woorden 'Dat verklaar en beloof ik'. Nogmaals, ik zal dat doen op alfabetische volgorde en op de wijze waarop u zich heeft laten inschrijven. Ik ga natuurlijk eerst de formule van de eed en de verklaring en belofte voorlezen, alvorens ik de namen ga noemen.

80 Ik zweer of verklaar dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer of verklaar en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks 85 nog middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer of beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

En wilt u mij nu antwoorden? En dan begin ik bij mevrouw Bakker van de VVD.

90 Mevrouw **BAKKER** (VVD): Dat beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Becker van de BBB.

De heer **BECKER** (BBB): Dat verklaar en beloof ik.

95 De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg van JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Berkvens van D66.

100 Mevrouw **BERKVEN** (D66): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Bezaan van de PVV.

105 Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: De heer Boer van de VVD.

De heer **BOER** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

110 De **VOORZITTER**: Mevrouw Den Boer van de BBB.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

115 De **VOORZITTER**: Mevrouw Bouhleh-Lascaris van de SP.

Mevrouw **BOUHLEH-LASCARIS** (SP): Dat verklaar en beloof ik.

120 De **VOORZITTER**: Statenlid Bwefar van GroenLinks.

Statenlid **BWEFAR** (GL): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Deen van de PVV.

125 De heer **DEEN** (PVV): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: De heer Dekker van Forum voor Democratie.

De heer **DEKKER** (FvD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

130 De **VOORZITTER**: De heer Dessing van Forum voor Democratie

De heer **DESSING** (FvD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

135 De **VOORZITTER**: Statenlid Freeman van GroenLinks.

Statenlid **FREEMAN** (GL): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Statenlid Gielen van GroenLinks.

140 Statenlid **GIELEN** (GL): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Van Gilse van de VVD.

145 De heer **VAN GILSE** (VVD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dat verklaar en beloof ik.

150 De **VOORZITTER**: Mevrouw Ten Ham van de PvdA.

Mevrouw **TEN HAM** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

155 De **VOORZITTER**: De heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

160 De **VOORZITTER**: Mevrouw Van der Helm-Chandansingh, 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: De heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren.

165 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Jorna van Partij voor de Dieren.

170 Mevrouw **JORNA** (PvdD): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Kanik van D66.

De heer **KANIK** (D66): Dat verklaar en beloof ik.

175 De **VOORZITTER**: De heer Karar van de PvdA.

De heer **KARAR** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

180 De **VOORZITTER**: De heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: Statenlid Kocken van GroenLinks.

185 Statenlid **KOCKEN** (GL): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Koning-Hoeve van het CDA.

190 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: Statenlid Kostić van Partij voor de Dieren.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dat verklaar en beloof ik.

195 De **VOORZITTER**: De heer Kramer van de BBB.

De heer **KRAMER** (BBB): Dat verklaar en beloof ik.

200 De **VOORZITTER**: De heer Laport van GroenLinks.

De heer **LAPORT** (GL): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Leerink van de PvdA.

205 De heer **LEERINK** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: De heer Mantel van JA21.

210 De heer **MANTEL** (JA21): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **VOORZITTER**: De heer Mülder van D66.

De heer **MÜLDER** (D66): Dat verklaar en beloof ik.

215 De **VOORZITTER**: De heer Olthof van de PvdA.

De heer **OLTHOF** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Oulad Hady van de PvdA.

- 220 Mevrouw **OULAD HADJ** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.
De **VOORZITTER**: Mevrouw Poot van de VVD.
- 225 Mevrouw **POOT** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.
De **VOORZITTER**: Mevrouw Rommel van de VVD.
Mevrouw **ROMMEL** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.
- 230 De **VOORZITTER**: De heer Roosendaal van de VVD.
De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.
- 235 De **VOORZITTER**: Mevrouw De Sain van de BBB.
Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Dat verklaar en beloof ik.
De **VOORZITTER**: De heer Schneemann van Volt.
- 240 Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Mevrouw Schneemann. Maar dat terzijde.
De **VOORZITTER**: Sorry. Mevrouw Schneemann van volt.
- 245 Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Dat verklaar en beloof ik.
De **VOORZITTER**: Heel goed dat u mij corrigeert.
Mevrouw Sijbenga van de BBB.
- 250 Mevrouw **SIJBENGA** (BBB): Dat verklaar en beloof ik.
De **VOORZITTER**: Mevrouw Strens van D66.
- 255 Mevrouw **STRENS** (D66): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.
De **VOORZITTER**: De heer Stulemeijer van 50PLUS.
De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.
- 260 De **VOORZITTER**: De heer Teeuwen van de BBB.
De heer **TEEUWEN** (BBB): Dat verklaar en beloof ik.
- 265 De **VOORZITTER**: De heer Terwal van de VVD.
De heer **TERWAL** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.
De **VOORZITTER**: De heer Van Tiggelen van de PVV.
- 270 De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Dat verklaar en beloof ik.
De **VOORZITTER**: Mevrouw Uiterwijk van JA21.
- 275 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Dat verklaar en beloof ik.
De **VOORZITTER**: De heer Valk van de BBB.

- 280 De heer **VALK** (BBB): Dat verklaar en beloof ik.
- De **VOORZITTER**: De heer Vendrig van de BBB.
- De heer **VENDRIG** (BBB): Dat verklaar en beloof ik.
- 285 De **VOORZITTER**: De heer Vonk van de PvdA.
- De heer **VONK** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.
- 290 De **VOORZITTER**: Mevrouw Van der Waart van GroenLinks.
- Mevrouw **VAN DER WAART** (GL): Dat verklaar en beloof ik.
- De **VOORZITTER**: De heer Wagelaar van de PvdA.
- 295 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.
- De **VOORZITTER**: De heer De Weerdt van Volt.
- De heer **DE WEERDT** (Volt): Dat verklaar en beloof ik.
- 300 De **VOORZITTER**: Statenlid Van Wijnen van GroenLinks.
- Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Dat verklaar en beloof ik.
- 305 De **VOORZITTER**: En de heer De Wit van de VVD.
- De heer **DE WIT** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.
- 310 De **VOORZITTER**: Dan bent u zojuist geïnstalleerd als Statenlid voor de provincie Noord-Holland. Van harte gefeliciteerd.
- [Applaus]
- 315 Dames en heren, ik wil vragen aan mevrouw Bakker van de VVD of u nog één keer 'Dat verklaar en beloof ik' wil uitspreken, want alleen dat laatste is verstaan.
- Mevrouw **BAKKER** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.
- 320 De **VOORZITTER**: Ik heb het duidelijk gehoord. Dank u wel. Applaus voor mevrouw Bakker.
- [Applaus]
- De **VOORZITTER**: U mag weer gaan zitten.
- 325 Geachte Statenleden, dames en heren, normaal gesproken zou ik schorsen voor een felicitatie, maar ik stel voor dat wij verder gaan. Ik ga u nog even toespreken, maar dan gaan we daarna verder met de agenda. Daarna sluit ik de vergadering en gaan we naar Johan Remkeszaal en daar staat een drankje voor ons klaar en een hapje. Dan kunnen we elkaar feliciteren en ook de tijd nemen. En ook aan de familieleden. Dat is ook een hint aan de Statenleden om het duidingsdebat
- 330 niet te lang te maken, zodat we snel naar de Johan Remkeszaal kunnen voor een drankje.
- Maar goed, ik zou het moment niet mezelf willen ontnemen om toch ook even vanaf deze plek bij u stil te staan bij het moment van vanavond. Want allereerst wil ik u natuurlijk verwelkomen als leden van de Provinciale Staten welkom. Gefeliciteerd en gelukgewenst met uw benoeming tot lid
- 335 van de Provinciale Staten van Noord-Holland. Ik denk een zeer eervol ambt. Het was misschien ooit een ambt waarbij u uit moest leggen wat u deed, maar die tijd is eigenlijk alweer een beetje achter ons. Ik denk dat we kunnen spreken van een zinderende campagne. De politiek van de

provincie was wekenlang nieuws in alle media. En terecht. Want de provincie neemt belangrijke besluiten en die verdienen ook alle aandacht. Ik wil u daarmee complimenteren, want alleen door uw deelname, door uw inzet tijdens de campagne, is er ook een levendig debat ontstaan. Ik verheug me er dan ook op om de komende jaren u in deze zaal met elkaar te zien debatteren.

De verschillen tijdens de campagne waren en zijn soms groot. Daar viel ook echt wel wat te kiezen. Er deden 23 partijen mee. Maar in deze zaal zal het er de komende jaren echt op aankomen. Wie krijgt wie achter welk voorstel? En wie ziet er kans om de verschillen tussen elkaar te overbruggen? Wie ziet kans om echt binnen te halen, waarvoor hij of zij in de politiek is gegaan?

U bent voor vier jaar benoemd. Voor sommigen van u is dit een eerste periode, maar onder u zie ik ook gelukkig bekende gezichten van mensen die vandaag herbenoemd zijn. Verkiezingen zijn elke vier jaar. Ik zei het gisteren ook bij het afscheid van de vorige Provinciale Staten: de besluiten die wij hier nemen, zijn vaak veel verstrekkender dan vier jaar. Het aanleggen van nieuwe infrastructuur, het maken van keuzes voor het landschap, die zijn niet voor vier jaar, maar voor decennia genomen. De inwoners van Noord-Holland hebben met hun stem hun vertrouwen aan u gegeven. En daarmee u het mandaat gegeven om gedurende de komende jaren naar uw beste inzicht hun belangen te behartigen. U zult de komende jaren besluiten moeten nemen, waarvoor de Noord-Hollander niet bij een ander kan aankloppen. Deze bestuurlijke positie brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee. Het betekent dat de provinciale bestuursorganen en de ambtelijke organisatie volstrekt integer en transparant dienen te handelen.

Het onderwerp integriteit, dames en heren, zal bij uw inwerkprogramma dan ook meermalen besproken worden. Integer handelen van ons allen wordt uiteraard als uitgangspunt verondersteld. Dat is ook vastgelegd in onze gedragscode. Deze geeft aan hoe te voorkomen dat belangenverstrengeling of verkeerde omgang met informatie, geschenken, diensten, bestuurlijke uitgaven, onkostenvergoedingen, buitenlandse reizen, voorzieningen, een rol in het bestuurlijk handelen gaan spelen. Maar toch, voor mij is integriteit iets moois. Dat is het vertrouwen wat je aan elkaar geeft en de wijze en het respect hoe je met elkaar omgaat. Het Statenwerk is een prachtige kans om uw dromen en idealen vorm te geven. Maar het is ook een eervolle uitdaging om daarmee aan de slag te gaan. De nieuwkomers wens ik daarom een voortvarende start. Vind snel uw weg en maak gebruik van de ondersteuning die u geboden wordt.

In de politiek gaat het volgens mij om drie zaken. Dat is luisteren naar elkaar, praten met elkaar, maar vooral durven beslissen. Want dat is het mooie aan een democratie. Alle debatten zijn te volgen door de inwoners van de provincie, live via het web, en daar zien ze waar u voor staat en hoe u over zaken denkt. Ik hoop dat u echt met veel energie en met plezier uw werk hier kunt doen. Hoe meer levendigheid en enthousiasme u aan het debat meegeeft, hoe groter ook de belangstelling van onze inwoners zal zijn.

Nogmaals, ik wens u heel veel succes in dit prachtige, historische provinciehuis. En ikzelf zie persoonlijk uit naar een fijne samenwerking. Dank u wel.

3.a. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden

De **VOORZITTER**: Gaan wij verder met de agenda. Een standaard ritueel, en dat zult u iedere vergadering weer merken, is de regeling van de werkzaamheden. Mocht er tot een hoofdelijke stemming worden overgegaan bij de overige agendapunten, dan kiezen wij een primus. De primus is degene waar de hoofdelijke stemming dient aan te vangen. Ik heb het gisteren gezegd, ook voor de familieleden die er toen niet bij waren: dit is geen bingo, maar ik ga nu wel een nummertje trekken. Dus u hoeft niet te roepen. Dat is nummer 29 en dat is de heer Leerink van de PvdA. Dus mocht het tot een hoofdelijke stemming komen, dan gaan we bij de heer Leerink beginnen. Maar nogmaals, dat gaat van uw borreltijd na het duidingsdebat af.

3.b. Debat over duiding verkiezingsuitslag.

De **VOORZITTER**: Dan zijn we nu bij het debat over de duiding van de verkiezingsuitslag. Na de vorige verkiezingen heeft dit debat plaatsgevonden en ook op verzoek van partijen staat dat

vandaag ook op de agenda. We hebben geen spreektijden in principe, maar we hebben ongeveer een uur uitgetrokken voor dit debat. We hebben tenslotte ook veel gasten. De volgende sprekers hebben zich aangemeld – ik ga straks ook de sprekers in volgorde van aanmelding het woord geven: mevrouw De Sain van de BBB, mevrouw Bouhlel van de SP, Statenlid Gielen van GroenLinks, mevrouw Rommel van de VVD, de heer De Weerd van Volt, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, de heer Leerink van de PvdA, de heer Klein van de ChristenUnie en mevrouw Strens van D66, Heb ik iedereen gehad? Niemand vergeten? De heer Dessing van Forum en de heer Van den Berg van JA21. Meneer Heijnen. En Statenlid Kostić. Dan hebben we iedereen gehad.

De heer **DEEN** (PVV): Voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ja. De heer Deen, u gaat ook meedoen. Dan ga ik nu het woord geven aan mevrouw De Sain van de BBB. U kunt rechts van mij bij het spreekgestoelte komen. Ja, voor de nieuwkomers, ja, uw bijdrage levert u van het spreekgestoelte. Mocht er behoefte zijn aan een interruptie, dan kan dat via de interruptiemicrofoon. Maar we gaan luisteren naar mevrouw De Sain.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Voorzitter, beste Noord-Hollanders, mensen thuis. Noord-Holland heeft gekozen. Ook voor ons was de uitslag ver boven onze verwachtingen. Waarvoor hartelijke dank aan alle 161.876 stemmers. Door deze stemmen zijn wij de grootste partij van Noord-Holland geworden. Noord-Holland is een goed voorbeeld van wat zich afspeelt in Nederland. De polarisatie neemt toe en dat zien wij tussen de steden en op het platteland. De grote steden hebben een andere partijkeuze gemaakt en was BBB soms de vierde of de vijfde partij geworden. En daarmee kunnen wij als platteland de steden gaan omarmen. Zo willen wij ook omgaan met deze verkiezing. Het is een kernwaarde binnen de BBB: behandel een ander zoals je zelf ook behandeld zou willen worden. Wij willen een open en transparant proces. BBB neemt hierin haar verantwoordelijkheid, sluit op voorhand geen partijen uit en wil een transparant en open proces, waarbij de coalitiesamenstelling recht zal doen aan de verkiezingsuitslag. BBB heeft er vertrouwen in dat de stem van onze inwoners gehoord zal worden. Dat is waar de BBB voor staat. Dank jullie wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Even voor de verduidelijking voor de zittende Statenleden. Ik heb besloten met de griffie dat dit niet de maidenspeech is van alle aanwezigen hier, want ja, ik denk eerlijk gezegd dat, als ze straks ‘voor het echie gaan’, om het zo maar te zeggen, dat dan ook de maidenspeech zal zijn. Dus dat betekent dat degenen, die voor het eerst hier komen, gewoon hun bijdrage kunnen leveren en dat later in een volgende vergadering, dan gaan we bijhouden wanneer de maidenspeech is voor alle Statenleden.

Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Bouhlel van de SP.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Dank jullie wel. Allereerst natuurlijk gefeliciteerd aan alle gekozen Statenleden. We wensen eenieder veel succes. Heel hartelijk dank aan al die kiezers die op de SP stemden. Remine en ik gaan hard ons best doen om het waar te maken de komende vier jaar, maar dit zullen we samen met onze duo-commissieleden Maarten Dijkse en Jacob Kes doen.

Dan nu even wat over de uitslag. Tot aan woensdagavond 21.00 uur leek het erop dat de SP voor het eerst sinds lange tijd weer winst zou boeken. Een bescheiden winst, maar toch. Het mocht helaas niet zo zijn. Er werd verlies geboekt. In Noord-Holland moesten we één zetel inleveren. Minstens een halfjaar van tevoren was de campagne van start gegaan. Van kosten omlaag en lonen omhoog naar het verhaal rond de uit de pan gerezen energieprijzen. De petitie om onze energievoorziening weer in eigen hand te nemen, werd ruim 130.000 keer getekend. Die petitie loopt nog steeds. Ook de eindsprint loog er niet om. In de laatste drie weken van de campagne voerden alle afdelingen estafettes uit, werd overal geflyerd en stonden we door weer en wind en in de kleinste uurtjes van de ochtend bij Tata aan de poort met onze flyer ‘Schoon werk is schoon wonen’. Onze dank gaat dan ook uit naar alle vrijwilligers.

Dat BBB zou winnen, lag in de lijn der verwachtingen, maar een dergelijke aardverschuiving had de partij zelf ook niet gedacht. De eerste reacties van de kiezers was dat zij een proteststem op

het kabinet Rutte wilden uitbrengen. Ook wilden ze verandering in de stikstofaankpak. Door deze monsterzege rust er een zeer grote verantwoordelijkheid op de schouders van de verschillende BBB-fracties in het land. Het is nog afwachten hoe het zich allemaal ontwikkelt. Op 30 mei kiezen de Provinciale Staten de Eerste Kamer. Of dit het einde van de regering Rutte betekent of dat er coalities gevormd gaan worden met de partijen waar de BBB zich juist zo tegen heeft afgezet, moet nog blijken. Er dreigt een grote teleurstelling voor de kiezers. Je wil het oude weg en je krijgt er het oude voor terug.

Desalniettemin zijn er vele uitdagingen, bijvoorbeeld het in stand houden van onze natuur – het liefst willen wij het namelijk vermeerderen –, het stoppen van giftige uitstoot die de industrie doet ten koste van iedereen's gezondheid, het wegvagen van energiearmoede, het versterken van ons openbaar vervoer, zorgen voor voldoende woningen. Kortom, uitdagingen die we met elkaar moeten oppakken. De SP weet wel hoe het zou moeten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de Statenlid Gielen van GroenLinks.

Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, voorzitter, dank u wel. Noord-Holland heeft gekozen. Laat ik daarom allereerst beginnen met het bedanken van al die stemmers die op GroenLinks gestemd hebben. En laat ik ook beginnen met het feliciteren van de winnaars: de BBB, de Partij voor de Dieren, de Partij van de Arbeid, Volt en 50PLUS. Gefeliciteerd aan u allen. En gefeliciteerd aan alle Statenleden die hier nieuw bij ons komen in dit prachtige provinciehuis. Ik kijk ontzettend uit naar de samenwerking.

Deze verkiezingen, die gingen echt ergens over. Hoe gaan we om met het herstellen van onze natuur? Wat gaan we doen om de klimaatcrisis op te lossen? Hoe zorgen we dat er voor iedereen een betaalbaar huis beschikbaar is? Investeren we in asfalt of kiezen we voor betere bereikbaarheid via openbaar vervoer en de fiets? Hoe gaan we onze waterkwaliteit verbeteren? En hoe houden we oog voor mensen in onze provincie die het niet redden, wiens bestaanszekerheid onder druk staat? De kiezer heeft gesproken. Heel erg veel mensen vinden dat het anders moet. Heel erg veel mensen op allerlei verschillende manieren hebben tegen de huidige landelijke coalitie gestemd. Tegen een kabinet dat landelijk veel te lang beslissingen voor zich heeft uitgeschoven, waardoor we nu met de gebakken peren zitten in heel Nederland.

Laat ik me richten op Noord-Holland en op mijn eigen partij. GroenLinks is tevreden met het resultaat van zeven zetels. We hebben verloren ten opzichte van de vorige periode, maar we zien dat we ook van vier naar negen zetels gingen en nu bestendig uitkomen op zeven zetels. Winst is er zowel aan de rechterkant als aan de groene kant, waarmee we constateren dat er veel verschuivingen tussen allerlei partijen hebben plaatsgevonden. En in de campagne hebben wij klimaat benoemd als topprioriteit. We zijn heel duidelijk geweest over de noodzaak van sterke linkse politiek. En daarom zullen GroenLinks en de PvdA elkaar ook vasthouden tijdens de komende onderhandelingen. Nu is het aan de BBB. Het is goed dat de BBB snel en voortvarend begonnen is met een eerste verkennende ronde. We zijn ook heel benieuwd wat uw prioriteiten straks worden. U heeft een heel uitgebreid verkiezingsprogramma geschreven. Dat hebben we met veel interesse gelezen. Daar staan zeker dingen in waarin u GroenLinks aan uw zijde vindt. Maar er staan ook veel dingen in waar we echt verschillend over denken. We zijn heel benieuwd naar uw prioriteiten en welke keuzes u daar ook straks in gaat maken.

Voorzitter, we gaan een heel spannende periode tegemoet. Ik begon al met felicitaties. De BBB heeft verantwoordelijkheid genomen voor een eerste verkenning en wij roepen ook die andere winnaars op van deze verkiezingen om straks open te kijken naar de te vormen coalities. Ik wens u allen heel veel succes toe daarbij de komende tijd.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaat het woord naar mevrouw Rommel van de VVD.

Mevrouw **ROMMEL** (VVD): Dank u, voorzitter. Namens de VVD wil ik natuurlijk allereerst de nieuwgekozen Statenleden feliciteren. Het zijn van Statenlid, dat is echt een eervolle en heel bijzondere taak, want je mag gewoon meewerken om Noord-Holland een stukje mooier te maken en beter te maken de komende vier jaar. Dus in ieder geval heel veel succes daarmee, en plezier. Daarnaast gaan natuurlijk onze felicitaties naar de nieuwe partijen, namelijk naar de BBB en naar Volt.

Ja, vanavond duiden wij de verkiezingsuitslag. Als VVD kijken wij ook met een gemengd gevoel naar het Noord-Hollandse, maar ook naar hoe de Nederlandse kiezer gestemd heeft. Ja, de VVD is samen met de BBB ook de grootste partij in de Staten van Noord-Holland geworden. Op sommige momenten leek het echt een nek-aan-nekrace. We zien de meer dan 151.000 stemmen als steun om verder te werken aan een sterker Noord-Holland met meer woningen, beter bereikbaarheid, ruimte voor ondernemerschap en ja, ook duurzame energie met draagvlak. Wij danken alle kiezers ook voor deze stemmen.

Maar voorzitter, voor de tweede opeenvolgende keer heeft een flink deel van het Nederlandse en Noord-Hollandse electoraat laten zien dat men vindt dat het anders moet. De boodschap van de gevestigde bestuurderspartijen resoneert onvoldoende door bij grote groepen en heeft kennelijk ook de verkeerde toon. Daar willen wij wat mee doen. Veel van onze discussies over belangrijke onderwerpen zijn vrij technisch van aard. Het gaat dan over de betekenis van een mol stikstof per hectare, de staat van de natuur en de achteruitgang daarvan. Maar als je jarenlang op een woning moet wachten en als je, net als bijna één miljoen Nederlanders grote moeite hebt om gewoon, ja, de eindjes aan elkaar te knopen, dan heb je andere zorgen aan je hoofd. Dan wil je niet horen dat er 25 miljard of 35 miljard belastinggeld gaat naar iets wat je niet kunt zien. En voor de VVD betekent dit dat wij de verkiezingsuitslag in de komende jaren moeten vertalen naar concreet handelen. De uitdagingen zijn er echt niet minder op geworden, maar de toon en het beleid moet anders. Uitdagingen die vragen om duidelijkheid en daadkracht. Want praatjes vullen geen gaatjes. Een volgend college zal een antwoord moeten geven op het grote gevoel van onbehagen en tegelijkertijd de uitdagingen van deze tijd aan te pakken: natuurherstel, voldoende en betaalbare woonruimte, een goed vestigingsklimaat en mobiliteit, en dat alles met behoud van onze koopkracht. Dat vraagt om een college dat aan de slag gaat, praktisch handelt en verbindingen weet te maken. Een college met een goed verstand en een koel hoofd. En een college dat denkt, durft en doet. Dat is wat de VVD betreft de boodschap voor de komende periode.

De VVD sluit niemand uit en is bereid om in beginsel met elke partij het gesprek over samenwerking aan te gaan. Deelname van de VVD aan een nieuw college is alleen mogelijk als er wel voldoende herkenbaarheid is van de VVD in het nieuwe coalitieakkoord. Het spreekt, wat VVD betreft, voor zich dat percentueel gezien de grootste partij, namelijk de BBB, nu het initiatief neemt voor de coalitievorming. De stappen tot zover gezet door de BBB geeft ons wel een gevoel van vertrouwen en we kijken ook zeker uit naar het vervolg. En daarmee wensen wij ook, ja, mevrouw Ankie Broekers-Knol veel geduld en wijsheid toe. Wij kijken uit naar een nieuwe samenwerking, een goede samenwerking met bestaande en nieuwe collega's in Noord-Holland om Noord-Holland mooier te maken. Succes. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan het woord naar de heer De Weerd van Volt.

De heer **DE WEERDT** (Volt): Goedenavond, allemaal. Geachte voorzitter, collega-politici en alle aanwezigen. Allereerst wil ik mijn felicitaties uitbrengen aan iedereen en met name de grote winnaar van de verkiezingen. Dat is de BBB. Jullie campagne is er een van hoop. Dat is een welkome frisse wind. Wij zien ernaar uit om met jullie en met alle andere collega-politici de provincie net iets mooier te maken.

Volt ziet de overwinning van de BBB als een roep om nieuwe politiek. Er is een gevoel dat de oude politiek te weinig luistert naar de samenleving. Het toeslagenschandaal, het Groningse gas en een stikstofcrisis illustreren dit. Daarom zien wij de verkiezingsuitslag als een oproep om mét de burgers politiek te bedrijven. Betrek de samenleving bij het maken van beleid. Betrek burgers bij de politiek. Daar ligt een grote uitdaging voor deze Statenperiode voor Volt.

En voorzitter, ik wil afsluiten met een oproep aan alle collega-politici. De provincie gaat grotendeels over ruimtelijke ordening. Waar komen woningen te staan, waar de windmolens en wat blijft natuur? Kortom, hoe ziet de provincie van de toekomst eruit? De keuzen van vandaag hebben verstrekende gevolgen voor de toekomst. Vandaag kiezen we over leefbaarheid voor de komende tien, twintig of zelfs dertig jaar. Daarom een oproep aan alle collega-politici om in elk debat en met elke stemming antwoord te geven op de volgende vraag: wat zouden onze kinderen willen dat we vandaag besluiten? Dat is bij Volt de essentie van de politiek. Dank jullie wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is nu aan mevrouw Van der Helm van 50PLUS.

580 Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Beste commissaris van de Koning, collega-
Statenleden en andere aanwezigen. Na een korte campagneperiode van drie maanden staat hier
een gelukkig Statenlid voor 50PLUS. Die ene zetel had behouden moeten worden, maar dat we er
een tweede zetel bij zouden krijgen, hadden we niet durven dromen. Kiezers in Noord-Holland,
bedankt. Waarom moest die ene behouden worden? Omdat de grote groep senioren zich
585 vertegenwoordigd moet blijven voelen in de Staten van Noord-Holland. Die groep wordt met de
dag groter. Voorzieningen in kleine kernen – dus niet alleen in de steden – moeten behouden
blijven, zodat ze ook van A naar B kunnen. Betere bereikbaarheid, daar heb ik het over. Maar ook
nieuw te bouwen woningen. Niet alleen voor onze jongeren, gezinnen, maar ook voor ouderen.

590 De verkiezingsuitslag is duidelijk. Teneinde de mogelijkheden voor een stabiele
meerderheidscoalitie verder in beeld te brengen, roep ik de partijen van BBB, VVD, GroenLinks en
PvdA op om te werken aan een constructieve samenwerking en de vaart erin te houden. Ik heb er
zin in. Mijn collega Hein Stulemeijer heeft er zin in. We gaan ervoor. U kunt op ons rekenen.

595 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Leerink van de PvdA.

De heer **LEERINK** (PvdA): Voorzitter, twee weken geleden vonden de verkiezingen plaats. Het is
inherent aan verkiezingen dat er winnaars zijn en verliezers. We willen om te beginnen de
winnaars van harte feliciteren. De BBB vanuit het niets acht zetels. Hartstikke knap. Maar ook de
600 andere winnaars, 50PLUS, Volt, Partij voor de Dieren, hartstikke mooi. Tegen de mensen die
verloren hebben, zouden we willen zeggen, ja, dat hebben wij ook regelmatig gedaan. Ik moet
zeggen dat het best prettig voelt om weer eens een zetel te winnen. Maar als ik iets de afgelopen
periode ook in deze Staten heb gezien, is dat je ook in een kleinere fractie, zelfs een heel kleine
fractie, verschil kunt maken, of je nou in de oppositie zit of in de coalitie. Dus ik zou zeggen:
605 moedig voorwaarts en ga ervoor.

Voorzitter, er is de afgelopen weken al heel wat af gehuid als het gaat om deze verkiezingen. En
terecht. De kiezer heeft gesproken. De vraag is: wat heeft ze nou precies gezegd? Laat ik
beginnen met de constatering dat bijna de helft van de kiezers niets heeft gezegd. Dat is en blijft
610 zorgelijk. Hier ligt een verantwoordelijkheid voor ons allemaal.

Voorzitter, voor de rest is er natuurlijk niet één kiezer en is er dus ook niet één motief. Maar die
ene zetel winst heeft ons wel gesterkt in de analyse die we ook tijdens de Algemene
Beschouwingen in november en daarna ook in onze campagne, in ons verkiezingsprogramma,
615 hebben uitgedragen en al met jullie hebben gedeeld. Want voorzitter, met veel Noord-Hollanders
gaat het goed, maar dat geldt helaas niet voor iedereen. En ook in Noord-Holland is een steeds
diepere tweedeling zichtbaar. De tweedeling tussen mensen die een huis hebben en die niet.
Mensen die zich zonnepanelen kunnen permitteren en mensen die niet. Et cetera, et cetera. Deze
tweedeling groeit. De kloof wordt groter tussen mensen die zichzelf heel goed kunnen redden en
620 mensen voor wie leven steeds meer overleven wordt. Voorzitter, voor de Partij van de Arbeid zijn
de natuur- en de klimaatopgave waar we voor staan en waar we de afgelopen periode
bemoedigende stappen in hebben gezet, cruciaal. Maar deze verkiezingsuitslag heeft ons nog
eens in de overtuiging gesterkt dat dit niet de enige agenda kan zijn. Sterker, dat deze
doelstellingen alleen zullen worden gehaald als we tegelijkertijd met man en macht werken aan
625 een provincie waarin we bestaanszekerheid kunnen bieden aan iedereen en er alles aan doen om
na jaren van verschraling een boost te geven aan de leefbaarheid van onze dorpen en steden. Je
kunt niet rood staan als je- Nee, je kunt niet groen doen als je rood staat. Ja, je kunt altijd rood
staan trouwens. Ja. Dat is inkomensonafhankelijk, zullen we maar zeggen. Je kunt niet groen
doen als je rood staat. Of je nu schoonmaakt op Schiphol of boer bent in de Beemster. En je kunt
630 niet verwachten dat mensen enthousiast worden voor windmolens als we tegelijkertijd niet ook
kunnen zorgen voor een betaalbaar huis. Voorzitter, wat de Partij van de Arbeid betreft, is het
antwoord op deze verkiezingsuitslag dan ook: werken aan een programma waarin
bestaanszekerheid voor alle Noord-Hollanders, de leefbaarheid van onze dorpen en steden en
een ambitieuze agenda op het gebied van klimaat en natuur centraal staan. Die agenda 's zijn wat
635 ons betreft onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dat vraagt, na jaren waarin de overheid zich ook
in de provincie steeds verder uit het publieke domein heeft teruggetrokken, om een overheid die

wel bewust een stap naar voren doet. Van 'daar gaan wij niet over' naar 'laten we samen kijken hoe we dit kunnen oplossen'. Als Partij van de Arbeid leveren we graag een bijdrage aan zo'n programma. Met welke coalitie zo'n programma het beste kan worden uitgevoerd, zullen we nader moeten verkennen. Maar wat de Partij van de Arbeid betreft, gaan we dat in ieder geval niet doen zonder GroenLinks. Deze partij staat ons programmatisch zeer nabij en we hebben de afgelopen jaren ondervonden dat we meer voor onze kiezers kunnen bereiken als we samen aan dezelfde kant van het touw trekken. Voor de rest hopen we op een open en goed proces, waarbij alle partijen hun bijdrage kunnen leveren. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, meneer de voorzitter. Bij de verkiezingen haalde de BoerBurgerBeweging en groot aantal stemmen en komt daarmee als nieuwe grootste partij in onze Staten. Daarom allereerst onze felicitaties voor de BoerBurgerBeweging met dit resultaat. Maar uiteraard ook felicitaties aan alle andere partijen die gekozen zijn.

De uitslag van de verkiezingen laat volgens de ChristenUnie ook zien dat er onvrede is in het land over hoe het gaat. Wij denken dat dit onder andere komt, doordat inwoners het gevoel hebben dat het beleid niet met hen wordt gemaakt, maar wel over hen wordt gemaakt. En doordat de argumenten voor het beleid niet door iedereen mee te voelen zijn. Vaak lijken die heel erg technocratisch. Het gaat over dat we dit moeten vanwege EU-wetgeving, dat moet vanwege afspraken uit het verleden en weer iets anders moet vanwege uitspraken van de Raad van State. Maar er zijn ook grote uitdagingen op het gebied van de toekomst van de agrarische sector, natuurherstel, klimaatverandering en het oplossen van de wooncrisis. Het is onze opdracht om alle inwoners zoveel mogelijk te betrekken bij het beleid dat we maken. We zullen moeten samenwerken, werken aan een gedeeld verhaal waarom beleid nodig is, maar ook aan oplossingen waaraan inwoners hun bijdrage kunnen leveren. Burgerparticipatie is belangrijker dan ooit. De uitslag van de verkiezingen laat ook zien dat de meningen in onze provincie regionaal sterk verdeeld zijn. We zullen daarom met elkaar het gesprek aan moeten gaan over de uitdagingen waarvoor we staan en de oplossingen die nodig zijn. De ChristenUnie denkt dat het goed zou zijn als de grootste partijen beginnen om dit gesprek met elkaar te voeren, want deze partijen zijn een goede vertegenwoordiging van de verschillende visies in onze provincies. Stad en platteland. Links en rechts. En ga dat gesprek dan open met elkaar aan en probeer vanuit al die diverse opinies te zoeken naar gedeelde oplossingen. De ChristenUnie adviseert ook om daarbij verder te kijken dan een traditioneel coalitieakkoord. Zorg voor een plan voor de aanpak voor de meest grote uitdagingen. De toekomst van het landelijk gebied als eerste, de klimaatopgave als tweede en de wooncrisis. En laat overigens die klimaatopgave niet een ondergeschoven kindje raken vanwege de terechte aandacht voor het oplossen van de stikstofcrisis. Maak dan over deze drie onderwerpen een hoofdlijnenakkoord en geef de verdere uitwerking vorm in overleg met de Staten in de komende periode. Laten we gaan voor een coalitieakkoord dat leidt tot een versterking van het gevoel en laten we voorkomen dat we een akkoord sluiten dat leidt tot een versterking van het gevoel van mensen dat ze niet gehoord zijn. Maar laten we ook onze verantwoordelijkheid nemen, want we zullen soms afspraken moeten maken waarover mensen teleurgesteld zijn. En dan moeten we het eerlijke verhaal vertellen over wat we willen, maar ook over wat niet lukt.

En dan ten slotte, meneer de voorzitter, heb ik nog een heel praktische tip voor de Statenleden die straks gaan onderhandelen. Misschien is het een leuk idee om dat overleg niet alleen te voeren in dit prachtige, historische provinciehuis, zoals u het noemde, maar misschien kunt u ook eens overleggen in Schellinkhout, in Heiloo, in Amsterdam of in Zaanstad. Dat zou zomaar de blik kunnen verbreden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord aan mevrouw Strens van D66.

Mevrouw **STRENS** (D66): Beste Voorzitter, allereerst zou ik ook graag van deze gelegenheid gebruik willen maken om de nieuwe partijen van harte welkom te heten in deze zaal. Ingrid, Maik, van harte welkom met jullie fracties. Ook aan de andere winnaars, JA21, Partij voor de Dieren, 50PLUS, van harte gefeliciteerd. Goed om hier zoveel mensen te zien. Van harte welkom. En ook weer heel fijn om wat oude bekenden te zien.

D66 is de verkiezingen ingegaan met een duidelijke boodschap: we moeten vooruit. De tijd dat we lastige keuzes vooruit konden schuiven, is wat ons betreft voorbij. Onze economie dreigt tot stilstand te komen en de vele Noord-Hollanders, die op zoek zijn naar een woning, kunnen we niet in de kou laten staan. Ook ons klimaat en onze natuur vragen nu om actie. De manier waarop we die vooruitgang boeken, is uiteraard bespreekbaar. De noodzaak en de urgentie ervan staan wat ons betreft niet ter discussie. Wij danken onze kiezers. Het is mooi dat dit geluid gehoord is en we hier vanavond met vier Statenleden geïnstalleerd zijn. De verkiezingsuitslag laat ook zien dat de vele nieuwkomers hebben gewonnen en de traditionelere partijen van links tot rechts, met uitzondering van dit keer de PvdA, iets hebben ingeleverd. Onze inwoners zijn gebaat bij een stabiel en daadkrachtig bestuur, waarin iedere stem zich vertegenwoordigd voelt. Ook vragen de grote uitdagingen waar we voor staan dat we oplossingen, afspraken en beleid maken mét onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Plannen en beleidsdoelen op papier zijn belangrijk, maar concrete en zichtbare, gedragen resultaten is waar het uiteindelijk om gaat. Wij hopen van harte dat er een provinciebestuur gevormd kan gaan worden, die deze open houding onderschrijft en we voortvarend aan de slag kunnen gaan. Uiteraard zijn we bereid onze verantwoordelijkheid hiervoor te nemen en samen vooruitgang te boeken.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord aan de heer Dessing van Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Voorzitter, dank u wel. Wat een andere sfeer dan vier jaar geleden. Wat fijn om op deze manier ook met elkaar een duidingsdebat te kunnen doen. En wat mooi dat we toch een hele aardverschuiving hebben ook in deze provincie. Dat is een felicitatie waard aan alle winnaars, voor alle nieuwe Statenleden. Maar het is natuurlijk met name een felicitatie waard voor BBB.

Een duidingsdebat. Hoe kunnen we dat dan duiden, die uitslag van de kiezers? De kiezer heeft gesproken. Heeft de kiezer nou voor iets gesproken of heeft de kiezer nou tegen iets gesproken? Ik denk dat het een combinatie van beide is. Ik denk dat de kiezer vóór verandering heeft gesproken. Ik denk ook dat degenen die niet gekozen hebben een heel duidelijk signaal hebben afgegeven dat het anders moet. Dus die hebben gekozen vóór verandering. Zo kun je die niet-stem ook interpreteren. En ja, de kiezers hebben ook tegen het huidige beleid natuurlijk gekozen. Is dat het regionale beleid? Is dat het provinciale beleid? Is dat het landelijke beleid? Ik denk zomaar eens dat het een combinatie van die factoren zou kunnen zijn. Ik denk dat de stem van het volk heel erg belangrijk is om te blijven horen, nog meer dan ooit in deze enorm gepolariseerde tijd. De kiezer heeft altijd het laatste woord. Ik denk dat we de taak hebben met elkaar om niet alleen naar binnen te kijken en met elkaar bezig zijn met wie gaat wel of niet, met wie en wie sluit die nou wel of niet uit? Nee, de kiezer vraagt om vooruitgang. De kiezer vraagt om verbinding. Laten we dát met elkaar doen. Laten we verbinden, laten we vooruitgaan en laten we stoppen met duurzaam doordrammen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Het woord is aan de heer Van den Berg van JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik beginnen met een woord van dank aan al onze kiezers. Ik wil u allen bedanken voor de 64.606 stemmen die tijdens deze verkiezingen zijn uitgebracht op JA21. We zijn ontzettend dankbaar voor het vertrouwen en we zullen er alles aan doen om dit vertrouwen waar te maken. We nemen de verantwoordelijkheid die daarbij past op wat voor manier dit ook gaat uitpakken. Maar ook wil ik graag de BoerBurgerBeweging feliciteren met hun overwinning van de verkiezingen in de provincie Noord-Holland en in de rest van Nederland. Een unieke uitkomst. Het is mooi om te zien dat in onze democratie ruimte is voor nieuwe partijen en nieuwe ideeën. Daarnaast wil ik ook alle andere partijen feliciteren met hun behaalde stemmen. Iedere stem aan jullie allen is een aandeel in de verantwoordelijkheid die wij hebben als politici; de verantwoordelijkheid om samen te werken en de belangen van alle inwoners van Noord-Holland te behartigen. Dat is precies de taak die nu voor ons ligt. De kloof aan vertrouwen tussen inwoners en politiek is onverminderd groot. Als politici is het onze taak om te luisteren naar de zorgen en behoeften van onze kiezers en deze te vertalen in beleid dat de belangen van eenieder zal dienen. De afgelopen jaren zijn een toonbeeld geweest van het onvermogen van de politiek om de zorg van inwoners met voldoende daadkracht aan te pakken. De hoeveelheid aan crises is het gevolg. En de ontzettend grote groep kiezers zegt het nu klip en klaar: het moet echt anders. Maar nu de campagne voorbij is, is het tijd om ons te richten op de toekomst met alle uitdagingen die ons voorstaan. Om deze uitdagingen aan

te pakken, zullen we moeten samenwerken en de handen ineenslaan. Niet enkel reageren met de helft plus één, maar als afspiegeling van de samenleving de juiste aandacht besteden aan de andere kant. De helft minus één. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het wordt is nu aan de heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, hartelijk dank. Wat mooi om hier opnieuw geïnstalleerd te mogen zijn in deze feestelijke zaal. Helaas met wat weinig CDA'ers in mijn fractie. Maar goed, laten we de avond daardoor maar niet verpesten. Ik wil al onze kiezers danken voor het vertrouwen. En ik wil iedereen die de verkiezingen gewonnen heeft van harte feliciteren: BBB, Partij van de Arbeid, Partij voor de Dieren, Volt en 50PLUS. En in het bijzonder natuurlijk ook de nieuwe partijen in deze Staten. En iedereen die verloren heeft sterkte wensen met het verlies. Politiek kan soms ook persoonlijk erg hard zijn.

En voorzitter, we zijn hier om de uitslag te duiden. Ik moet zeggen dat ik dat op dit moment eigenlijk best lastig vind. Op initiatief van BBB is de aangestelde verkenner, mevrouw Broekers-Knol, op dit moment ook bezig met een duiding. Ze heeft onze Staten gisteren geïnformeerd over de status van haar werk en de vervolgstappen. Op basis van ons gesprek met haar heb ik er vertrouwen in dat zij het proces zorgvuldig en met kennis aanpakt. Een duiding over wat de verkiezingsuitslag dan ook moet betekenen voor het Noord-Hollands bestuur, laat ik graag aan haar over, of eventuele volgende verkenners of informateurs.

Wat de uitslag betekent voor ons mooi Noord-Holland, daar is misschien wel wat meer over te zeggen. In de afgelopen jaren en tijdens de campagne heb ik veelvuldig opgeroepen om de verbinding te herstellen. Veel mensen geven aan hun vertrouwen in de politiek te zijn verloren. Ze geloven simpelweg niet meer dat de politiek hen hoort en met antwoorden komt op hun vragen. En natuurlijk, voorzitter, als mensen dat zeggen, hebben ze het vooral over de landelijke politiek. Maar laten we dat ook in hier in Noord-Holland ons ter harte nemen. Doen wat nodig is in verbinding met onze inwoners. We zijn immers volksvertegenwoordigers. En voorzitter, die verbinding zal ook in de Statenzaal nodig zijn. Er is slechts een handjevol grote partijen over. En zelfs die zijn klein in vergelijking met de grote partijen tien jaar geleden in deze zaal. We hebben elkaar dus nodig. Ik hoop daarom van harte dat we ook in deze Statenzaal weten te verbinden. En voorzitter, in dat kader wil ik afsluiten met een citaat van de deze week overleden satiricus Wim de Bie en zijn vriend Kees van Kooten. Uit 1977. En dat merkt u aan het taalgebruik. Zij geven ons een terechte waarschuwing. "Wanneer de polarisatie der standpunten in het gangbare denken en het vaak al te weinig door enige kennis van zaken gehinderde impulsieve doen zich blijven ontwikkelen in het huidige, mede door de media veroorzaakte tempo, zal het karakter van een volgende generatie Nederlanders als meest in het oog springende wezenskenmerk een permanente staat van agressieve ontevredenheid met al het denkbare vertonen." Wij hopen dat het zover niet hoeft te komen en dat wij de komende jaren verbindend kunnen samenwerken met respect en vertrouwen. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan Statenlid Kostić van Partij voor de Dieren.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, daar sta ik weer na vier jaar Statenlid te zijn geweest. Nu in een net iets andere rol: om te duiden. Wat ik merk is dat vaak duidingen gaan over wie de grootste is, wie de winnaars of de verliezers zijn. Maar waar het onze fractie, de Partij voor de Dieren, om gaat, is één heel fundamentele conclusie die ons onafhankelijk provinciaal adviseur uitsprak net voor de verkiezingen. En dat zijn de volgende woorden. "Veel van de knelpunten zijn al eerderesignaleerd. Een aantal zelfs al in 1972 bij het verschijnen van het rapport Grenzen aan de groei. In die vijftig jaar hebben we ons gespecialiseerd in het ontwikkelen van geitenpaadjes, in relativiseren, in weggijken en doorschuiven. Het is de huidige generatie die daar de tol van betaalt. Verder doorschuiven kunnen we ons niet permitteren. Nu, nu moet worden doorgepakt. Pak die kans. Pak die kans bij de volgende akkoorden 2023-2027." En volgens ons hebben mensen vooral daarvoor gestemd. Die lef. Dat moet, om door te pakken. Veel mensen, ondanks dat er vaak wordt gesproken over polarisatie, willen echt wel hetzelfde. Dat is namelijk de opgestapelde crises, de problemen waar we allemaal mee te maken hebben, nu eindelijk oplossen. Dat we schone lucht hebben, gezond water, een groen voedselsysteem, dat dieren niet uitbuit, dat ons milieu niet schaadt, maar dat boeren wel helpt om verder te komen om een echt

goed verdienmodel te hebben in plaats van dat de grote agro-industrie daarvan profiteert. En dat de grote vervuilers weer gaan betalen in plaats van dat de burgers via allerlei subsidies betalen. En vooral met compassie en meer zorg voor elkaar en met elkaar omgaan. En met al die andere dieren, die miljoenen dieren die in onze provincie leven en waar we de provincie mee delen.

820 De heer **DESSING** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik denk, zal ik het doen of zal ik het niet doen? Maar ik ga het toch doen. Als we het hier hebben over een duidingsdebat en Statenlid Kostić heeft het ook over het duiden van de verkiezingsuitslag, dan begint zij met de felicitaties van BBB en de enorme score die BBB heeft gehaald en vervolgens begint zij een beeld te schetsen van hoe
825 het eigenlijk anders zou moeten. En dan denk ik toch van, is het nou een pleidooi voor: gaan we nou duurzaam doordrammen? Of zitten al die kiezers die op BBB hebben gestemd echt op de lijn van de Partij voor de Dieren? Ik kan me dat haast niet voorstellen.

830 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, ik begrijp dat Forum af en toe wat hulp nodig heeft om mee te komen. Dat snap ik. Daar doen we ons best voor. Maar die woorden die u uitspreekt, heb ik allemaal niet uitgesproken. Wat wij hier proberen te vertellen, is dat burgers meer politici willen met lef, moed en compassie. Dat we beter met elkaar omgaan, dat we beter naar elkaar luisteren. Dat we niet dezelfde trucjes uithalen en machtsspelletjes spelen. Maar dat we kijken hoe we de grote problemen die we allemaal ervaren, kunnen oplossen. Ook Forum'ers, ook BBB'ers, ook
835 GroenLinks'ers. Het maakt niet uit welke politieke kleur. En vergeet niet dat er nog steeds heel veel mensen niet hebben gestemd, omdat ze het vertrouwen niet hebben in ons, hier. Ze vertrouwen niet meer dat wij hier de problemen kunnen oplossen. En daar maak ik mij zorgen over. Ik hoop dat Forum zich daar ook zorgen over maakt. Dat we samen kunnen werken aan echte oplossingen. De rechtsstaat kunnen respecteren. Mensenrechten weer hoog in het vaandel
840 hebben.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, ik begon in mijn bijdrage ook over verbinden. Ik denk dat ik dat zeker wil doen. Maar ik zou toch de Partij voor de Dieren willen uitnodigen ook om die verbinding te zoeken en niet te blijven hangen in het adagium vanuit hun eigen standpunt, want ik denk dat we
845 dan geen steek verder meer komen. Laten we stoppen met polariseren en laten we die verbinding zoeken. En dan is ook Forum voor Democratie bereid om op alle punten het gesprek met elke partij aan te gaan. Maar dan nodig ik ook de Partij voor de Dieren uit om dat op die manier te doen. Dank u wel.

850 De **VOORZITTER**: Gaat u verder, Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik beschouw dat als een aanmoediging van het verhaal van net. Daar gaan we zeker mee verder. Want waar ik het net over had, zijn die verbindingen. Alles wat ons verbindt, is namelijk dat we allemaal een schonere leefomgeving willen en een gezonde toekomst voor ons allemaal. En ja, er zijn grote crises: natuur, klimaat, de watercrisis die eraan zit te
855 komen. Moeten we allemaal oplossen. En ja, verandering is moeilijk, maar doorgaan op nog meer geitenpaadjes heeft aantoonbaar, aantoonbaar, niet tot betere resultaten geleid. Er is echt een wereld te winnen als we samen met burgers lef tonen, investeren in samenhang en het rechtvaardig oplossen van de problemen die we hebben.

860 Voorzitter, toen ik net Statenlid werd, kwam een collega van een andere partij naar me toe en zei: Ines, je doet het goed, hoor, maar de politiek, die is langzaam, die is rustig. Je moet de tijd nemen. Dingen duren nu eenmaal langer. Positieve verandering duurt nu eenmaal lang. Maar lieve mensen, wij zijn die politiek. Wij, met zijn allen, zijn die politiek. Wij kunnen morgen samen
865 beslissen dat we het sneller, beter, eerlijker, socialer doen. Kiezen voor de politiek met lef en hart. En dan, en dan, gaat het niet meer over die winnaars en de verliezers, niet meer over wie de grootste is. Dan zijn wij eigenlijk allemaal de winnaar. En dan wil ik echt afsluiten met de woorden van antropoloog Margaret Mead. Die geven mij hoop. En ik hoop dat ze veel mensen hoop geven die zich nu misschien alleen voelen. "Twijfel er nooit aan dat een kleine groep toegewijde burgers de wereld kan veranderen. Het is namelijk nooit anders gegaan." Dank aan
870 alle moedige burgers, aan alle creatieve burgers, boeren, ondernemers, mensen in de rechtszaal, op straat, in de politiek, die wel het lef hebben getoond om verder te gaan om oplossingen te zoeken.

875 De **VOORZITTER**: Een interruptie van-

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik sluit even af.

De **VOORZITTER**: Ja, dat snap ik.

880

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Laten we daar meer een voorbeeld aan nemen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ik ken u een beetje en ik weet dat het nog weleens lang kan duren. Maar dan is de interruptie natuurlijk voorbij. Maar u bent veranderd zo te zien. Ja. Statenlid Gielen, interruptie.

885

Statenlid **GIELEN** (GL): Dank voor ook uw mooie, vlammeende betoog weer in deze nieuwe Staten. Kijk, wij delen natuurlijk heel erg de analyse over die crises waar we in zitten: de klimaatcrisis en de stikstofcrisis en ook de watercrisis die er aankomt. Volgens mij vinden we elkaar daar heel erg in. Waar ik nou zo benieuwd naar ben, is de Partij voor de Dieren dan deze periode ook bereid om samen te gaan werken in een college aan oplossingen voor die crises?

890

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nou, volgens mij weet GroenLinks dat heel goed, dat wij dat bereid zijn. Als we kijken naar de afgelopen vier jaar is de Partij voor de Dieren een van de meest constructieve partijen geweest. We hebben altijd alle partijen proberen mee te nemen in onze voorstellen. Daar heeft u aan meegewerkt hebben, daar heeft de VVD aan meegewerkt. Partijen van allerlei kanten. Er was alle ruimte om samen te kijken: hoe komen we verder? Dat is en zal onze constructieve houding blijven. Maar eye on the ball: we moeten meerdere crises oplossen en het lef tonen. Dus als GroenLinks ook het lef toont om het nodige te doen, dan kunnen we misschien in een andere rol samenwerken dan we eerder hebben gedaan.

895

900

Statenlid **GIELEN** (GL): Nou, met die laatste opmerking ben ik natuurlijk heel blij. Volgens mij hebben wij de afgelopen vier jaar ontzettend veel lef ook getoond door juist vanuit het college te werken aan dat soort oplossingen. Ik heb u dat prachtig zien doen vanuit de oppositie. Ik hoop dat u ook bereid bent om verder te kijken naar andere rollen die daar ook voor zijn, want ik geloof er echt in dat, als we samenwerken en werken aan dat beleid en die visie ook brengen naar een college, dat we dat kunnen doen. Dus ik hoop dat u dat ter harte neemt en dat u die optie ook zeker overweegt.

905

910

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik was dus al klaar, maar ik wil er wel heel even op reageren. Wij vinden transparantie belangrijk. Dus we hebben ook in de verkennende gesprekken, maar ook als advies aan BBB bij de eerste bijeenkomst gezegd: lieve mensen, kijk verder dan die machtscoalitie, de grootste, de winnaars, et cetera. Kijk naar nieuwe vormen van met elkaar samenwerken, want juist in crisistijd moet je daarnaar gaan zoeken. En ik hoop dus ook, dat leg ik dan ook weer terug bij GroenLinks, maar ook alle andere partijen: daag jezelf uit; laten we verkennen wat er meer mogelijk is. Ik geloof dat de ChristenUnie het daar net ook over had: akkoorden op kernpunten, op hoofdlijnen, voor de crises die we moeten oplossen. En voor andere onderwerpen wisselende meerderheden zoeken, burgers betrekken. Zo komen we volgens mij veel verder dan die klassieke coalitie-oppositie. Dank u wel.

915

920

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan ga ik het woord geven aan de heer Deen van de PVV.

925

De heer **DEEN** (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel. Als laatste zijn er natuurlijk al een hoop verstandige woorden gezegd. Ook een aantal onverstandige. Maar laten we daar de focus niet op leggen op deze mooie avond met nieuwe Statenleden, met oude Statenleden. Iedereen van harte gefeliciteerd die hier is. Ik kijk uit over een mooie bloemenzee. Dus dat geeft een prettig gevoel.

930

Voorzitter, de duiding van de uitslag. Het lijkt ons helder dat het tijd is voor verandering. De kiezer wil verandering. Bij verandering horen winnaars en verliezers. En expliciet wil ik daar toch even benoemen de grote overwinning die BBB heeft behaald en ze daarmee van harte feliciteren.

En ook bedanken voor het feit dat ze heel snel de bal oppakken en voortvarend aan het verkennen zijn. Dat is belangrijk.

935

Winnaars en verliezers, voorzitter. Wij hadden drie zetels en we hebben er nog steeds drie. Ik zie het eigenlijk als winst. En daarnaast genomen onze constructieve houding, zoals u die van de Partij voor de Vrijheid kent, denken wij zelf dat bij de vorming van een nieuw college men niet meer om de Partij voor de Vrijheid heen kan. Dank u wel.

940

De **VOORZITTER**: Dat is een zeer snelle duiding, meneer Deen.

Ik heb alle partijen gehad. Dat betekent dat we aan het eind zijn gekomen van dit duidingsdebat. Als ik het mag samenvatten, dan wensen we denk ik alle partijen, die aan het onderhandelen zijn met elkaar, heel veel succes en voortvarendheid en heel veel wijsheid toe. Want dat is denk ik wel de rode draad uit alle bijdragen, dat deze Staten van Noord-Holland uiteindelijk het beste willen voor onze inwoners. Dat is denk ik waar we de komende weken met elkaar hard aan zullen werken. Ik wens ook vanaf deze plek- Ik was natuurlijk ook een constante, zal ik maar zeggen: ik zat in het vorige Staten en nu zit ik er weer. Maar mede namens de inwoners van Noord-Holland hoop ik dat we snel weer kunnen spreken van een stabiel bestuur in Noord-Holland in welke vorm dan ook. Heel veel succes daarbij.

945

950

4. Sluiting

De **VOORZITTER**: En dan zijn we ondertussen aanbeland bij het laatste agendapunt en dat is de sluiting. Ik wil u bedanken voor het feit dat u hier was. Natuurlijk ook de vrienden en familieleden die zijn meegekomen. U kunt straks uitgebreid feliciteren in de Johan Remkeszaal, waar ook een drankje klaarstaat en een hapje. Ik wil vragen aan de Statenleden ook voor de fotograaf om nog even te blijven, zodat u hier een mooie groepsfoto kan maken. Gisteren hebben we er eentje gemaakt van de afscheidnemende Statenleden en dat gaan we vandaag doen van de nieuwe Staten van Noord-Holland. Van harte gefeliciteerd. Heel veel succes toegewenst. Ik hoop u straks ook nog even te zien in de Johan Remkeszaal. De vergadering is gesloten. Dank u wel.

955

960

[Applaus]

965

Sluiting om 21.16 uur